

Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 2. vaihe (energia ja maisemat) / Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu

Aika: Tiistai 11.3.2025 klo 9:00 – 11.25.

Paikka: Pohjois-Karjalan maakuntaliitto (Siltakatu 2, Joensuu, maakuntasali) tai
etäyhteydellä (Teams linkki lähetetty kutsun yhteydessä)

Osallistujat:

Nimi	Organisaatio
<u>PK maakuntaliiton edustajat:</u>	
Timo Puustinen (puheenjohtaja)	Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, maakuntakaavatyöryhmä
Esko Saastamoinen (etänä)	Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, maakuntakaavatyöryhmä
Jukka Nykänen	Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Pasi Pitkänen	Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Jyrki Suorsa	Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Heikki Viinikka (etänä, sihteeri)	Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
<u>Viranomaistahot:</u>	
Laura Tuominen (etänä)	Museovirasto
Mikko Westman	Pohjois-Karjalan alueellinen vastuumuseo
Ville Hakamäki	Pohjois-Karjalan alueellinen vastuumuseo
Kukka-Maaria Hamunen (etänä)	Pohjois-Karjalan ELY-keskus (Ympäristö)
Pekka Piiparinen	Pohjois-Karjalan ELY-keskus (Ympäristö)
Juha-Pekka Vartiainen	Pohjois-Karjalan ELY-keskus (Ympäristö)
Pirkko Siikamäki	Pohjois-Karjalan ELY-keskus (Ympäristö)
Saara Heräjärvi	Pohjois-Karjalan ELY-keskus (Ympäristö)
Mika Pirinen	Pohjois-Karjalan ELY-keskus (Ympäristö)
Matti Hovi (etänä)	Metsähallitus
Timo Turunen (etänä)	Ympäristöministeriö
<u>Pohjois-Karjalan kunnat:</u>	
Mikko Luostarinen (etänä)	Heinäveden kunta
Patrik Hämäläinen (etänä)	Joensuun kaupunki
Pauli Sonninen	Joensuun kaupunki
Antti Juntunen (etänä)	Kiteen kaupunki
Johanna Kettunen (etänä)	Kontiolahden kunta
Reino Hirvonen (etänä)	Lieksan kaupunki
Juha Jääskeläinen (etänä)	Lieksan kaupunki
Jukka Haltilahti (etänä)	Liperin kunta
Kirsi Koppinen (etänä)	Liperin kunta

Jouni Pekonen	Liperin kunta
Janne Korpela (etänä)	Outokummun kaupunki
Aki Hankilanoja (etänä)	Polvijärven kunta
Joni Rytönen (etänä)	Rääkkylän kunta
Tellervo Hurskainen (etänä)	Rääkkylän kunta
Jorma Berg (etänä)	Tohmajärven kunta
<u>Naapurimaakuntaliitot:</u>	
Mikko Rummukainen (etänä)	Pohjois-Savon liitto
Sanna Nikola-Määttä (etänä)	Kainuun liitto

ASIALISTA:

- Neuvottelun avaus
Maakuntakaavatyöryhmän puheenjohtaja Timo Puustinen avasi kokouksen.
- Järjestäytyminen. Todettiin kokouksen osallistujat. Puheenjohtajana toimii Timo Puustinen ja sihteerinä Heikki Viinikka.
- Viranomaisneuvottelun tarkoituksen toteaminen
 - Alueidenkäyttölaki 66 §. Maakuntakaavaa valmisteltaessa on oltava yhteydessä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen ja niihin ministeriöihin, joiden toimialaan kuuluvia valtakunnallisesti merkittäviä asioita kaavassa käsitellään. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, kyseisten ministeriöiden sekä maakunnan liiton kesken on järjestettävä neuvottelu kaavan laadintaan liittyvien valtakunnallisten ja muiden keskeisten tavoitteiden toteamiseksi. ... Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun neuvotteluun on kutsuttava ne viranomaiset, joiden toimialaa asia saattaa koskea.*
 - MRA 11 §. Alueidenkäyttölain 66 §:n 1 momentissa tarkoitettu viranomaisneuvottelu järjestetään kaavoitukseen ryhdyttäessä sekä ennen kuin kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävänä. Kaavaehdotusta koskevien lausuntojen tulee olla käytettävissä viranomaisneuvottelussa.*
- Lausunnoilla olleen maakuntakaavaehdotuksen esittely
 - Pasi Pitkänen esitteli lyhyesti lausunnoilla olleen kaavaehdotuksen sisällön. Esittelyyn ei tullut kommentteja.
- Maakuntakaavaehdotuksesta saatu palaute ja alustavat vastineet
 - Käytiin saapuneesta palautteesta sekä yleisesittely että teemakohtainen esittely ja tuotiin esille palautteiden perusteella tehtävät muutokset
 - Sähkönsiirto:** vaikutusten arviointia täydennetään, korostetaan nykyisen 110 kV linja kehittämistä/vahvistamista kaavamerkinnän mukaisesti, lisäksi keskeisesti pohdittu 400 kV:n ohjeellista linjausta Kermajärven Natura-alueen kohdalla.
Osallistujien kommentit sähkönsiirtoon:
ELY-keskus: Lausunnossa ollut vähän epäselvyyttä kaavan esittämistä vaihtoehtoista 400 kV:n linjalle Kermajärven osalta. Asiasta käyty palaveri maakuntaliiton kanssa ja tilanne selkeni. Lisäksi käyty läpi KHO:n ratkaisuja ja todettu, että vaihtoehtoja on

(etenkin kokouksessa esitelty VE3), jolloin Natura-arviointia ei tarvita.

Varovaisuusperiaatteen puolesta kynnys Natura-arviointiin on matala.

Ympäristöministeriö: Hyvä puheenvuoro ELY:ltä, samaan kiinnitetty huomiota ja hyvä tuoda selostuksessa esiin. Aleks Heiniä laatinut selvityksen Natura-arviointikynnyksestä maakuntakaavoituksessa, johon kannattaa tutustua sen ilmestyttyä.

- **Tuulivoima:**

Maakuntaliitto on teettänyt alkuvuodesta konsultilla Natura-vaikutusten päivitetyn selvityksen sekä kaksi uutta valokuvasovitetta Koliilta (Maksimovaaran tuulivoima-alueen suuntaan) ja Nurmeksen Rasimäestä (Pukaronmäen tuulivoima-alueen suuntaan, kuvasovite tulossa) sekä maisema-arviointia täydennetty merkittävästi. Näiden ja lausuntojen pohjalta ollaan antamassa oma määräys Maksimonvaaran alueelle Kolin maisema-arvojen huomioimiseksi sekä oma määräys pohjavesialueiden ja salassa pidettävien lajitietojen osalta niitä koskeville alueille. Lisäksi vaikutusten arviointia on täydennetty kauttaaltaan.

Osallistujien kommentit tuulivoimaan:

ELY-keskus:

Pidettiin hyvänä, että Natura-vaikutuksiin liittyen on tehty erillinen tarkempi selvitys (päivitys). Juuan alueen osalta pohdittava, onko yleismääräys riittävä etenkin ylimaakunnallisuuden vuoksi. Kokonaisuutena lisäselvitykset riittäviä maakuntakaavatasolle.

Lausunnon on katsottu, että Natura-arviointiin sisältyy epävarmuutta etenkin yhteisvaikutusten vuoksi. Nyt on tehty Natura-vaikutusten tarkistus ja johtopäätöksenä on todettu, ettei arvioida syntyvän heikentäviä vaikutuksia. Tarkempi arvio on kuitenkin tehtävä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, ja tarkempi arvio on todettu tarpeelliseksi tehdä kaikkiaan yhdeksällä osoitetulla tuulivoima-alueella. Tarkempi arvio on tarpeen, jos heikentäviä vaikutuksia ei voida varmuudella sulkea pois. Miten kaavaratkaisu on toteutettavissa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, ettei heikentäviä vaikutuksia synny? Voisi olla ratkaistavissa aluekohtaisilla määräyksillä Natura-alueisiin liittyen. Yleismääräystä tarkentamalla mahdollisesti myös, esimerkiksi "Lisäksi on varmistettava, ettei suunnitelma tai hanke yksistään tai yhdessä..." Kaavaselostukseen voisi tuoda selkeämmin esille, että tv-alueiden toteuttamiselle on erilaisia vaihtoehtoja.

Maakuntakaavan kohdalla olisi luontevaa tehdä yhteisvaikutusten arviointia.

Huomioitava myös Pohjois-Savon puolen tuulivoima-alueet. Pohjois-Savon suunnittelumääräys Pohjois-Karjalan kaltainen, ovat päätyneet, että suunnittelumääräyksellä voidaan riittävästi turvata Natura-arvo.

Tarkemmassa suunnittelussa yhteisvaikutusten arviointi tehdään hankekohtaisesti askel kerrallaan, jolloin viimeisimmälle siirtyy aina suurempi vastuu. Juuan vanhat metsät jäävät alueen keskelle.

Laajan reviirin omaavat lajit tuotu esiin kohdekorteissa, mutta yhteisesti hyvä arvioida myös lajien tarvitsemat ekologiset yhteydet. Metsäpeuran osalta on Pohjois-Karjalaan ehdotettu useita Natura-alueita, jonne lisättäisiin metsäpeura suojelulajiksi. Pohjois-Pohjanmaalla metsäpeuran osalta käytetty viiden kilometrin etäisyyttä tv-alueisiin.

Tuulivoima-alueiden ja maisema-alueiden suhde Kolilla. Alueiden poisto hyvä, Maksimonvaaran osalta tarkempi kaavamääräys hyvä, mutta alue tuo jonkinlaisen maisemavaurion. Voisiko Maksimonvaarasta voimaloiden määrää vähentää? Näkymissä Kolin länsipuolelle on ongelma siinä, ettei valokuvasoitteita ole ehdotusvaiheessa laadittu. Edelleen täytyy tarkastella huonoresoluutioisten kuvasovitteiden avulla, joista poistettu yksi alue. Akka-Koli maisemakokemuksena tärkein länsipuolelle, VAMA-inventoinnissa mainitaan Kolin kaukomaisemista yleisesti, mutta inventoinnissa korostetaan näkymiä Kolin itäpuolelle. Voidaanko luotettavasti tarkastella luonnosvaiheen kuvasovitteiden perusteella maisema-arvoja? Teerivaaran näkyvyysanalyysi epävarma. Voisiko länsipuolelle tulla tarkempia määräyksiä myös (Teerivaara, Larinsuo), etäisyys sama kuin Maksimonvaara, mutta suunta eri. Tulisiko näkyä yhtä lailla kaavallisesti ja huomioida saman tyyppisesti?

Maakuntaliitto totesi, että Kolin länsipuolella luonnosvaiheen jälkeen poistettiin Rantakylän tuulivoima-alue juuri maisemallisten vaikutusten vuoksi, mutta muut alueet Kolin länsipuolella ovat huomattavasti kauempana. Luonnosvaiheen kuvasovite on olemassa, ja siihen on keskeisesti maisema-arviointi perustunut Kolin länsipuolisten alueiden osalta. Maakuntaliitto näkee, että tuulivoimalat eivät olisi niin merkittävä näkyvä Kolin länsipuolisessa maisemassa, ja toki kyseessä on myös yleispiirteinen kaava, jonka perusteella ei voimaloita vielä voi rakentaa. Maakuntakaavassa halutaan jättää suunnitteluvaraa yksityiskohtaisempaan suunnitteluun.

Liperi: Tosiasiassa kuvasovitteilla ei saa realistista kuvaa mitä ihminen näkee. Esimerkiksi Puijon Torni on kuvattu kameralla Kolilta. Kolin kokonaisuus tärkeää tarkastella. Kokonaisvaikutusten osalta huomioitava toteutettavissa oleva määrä ja mitä se tarkoittaa myös sähkönsiirron osalta ja mitkä niiden vaikutukset ovat mm. maankäytön, luonnon ja Natura-vaikutusten osalta? Olisi hyvä tuoda esille ainakin selostuksessa.

Alueellinen vastuumuseo: voisiko tv-1-määräystä vielä tarkentaa? Erityisesti Kolilta itään näkyvä maisema mielletään kansallismaisemaksi, mikä puoltaa nimenomaan sen tarkempaa huomioimista. Onko valtakunnallisesti arvokkaat arkeologiset kohteet (VARK) huomioitu kohdekorteissa? Arkeologista kulttuuriperintöä ei ole kirjattu, joten saako kuvan, ettei niitä alueilla olisi? Määräyksen sanamuodoissa vähän eroja, voisiko olla yhtenäisempiä?

Museovirasto: Lausuntoaineistoissa puutteita ja kuvasovitteet epävarmoja niin ei tulisi jättää epävarmuutta siihen, että Kolin maisema-arvoille tulisi vaurioita tai arvoja menetettäisiin. Koli historiallisessa ja nykykatsannossa pitäisi olla rohkeutta suojata, eikä hyväksyä epävarmuuksia. Museoviraston tehtävä korostaa tätä asiaa. Sanonta "Kakkua ei voi syödä ja säilyttää" sopii hyvin tähän yhteyteen.

Ympäristöministeriö: Hyvä, että Koli tulee esille ja kiinnitetään huomiota. Kolin osalta tulee huomioida VAMA-kuvaus, jossa painotetaan kaukonäkymiä. Arvojen turvaaminen keskiössä. Hyvä, että tehty tarkempaa maisema-arviota. Tulee varmistaa maiseman turvaaminen. Aluekohtaiset määräykset hyviä, mutta voisivat yleisestikin olla ohjaavampia ja selkeämpiä. Esimerkiksi muotoilua "huolehdyttävä tai varmistettava, ettei tuulivoimala aiheuta heikennyksiä Kolin maisema-arvoille".

Metsähallitus: ELY:n puheenvuorossa jo hyviä näkökulmia. On olemassa myös muita luontovaikutuksia kuin Natura-vaikutukset. Ratkaisu jättää tarkempaan suunnitteluun vielä selvitettävää ja arvioitavaa. Talon sisällä erilaisia mielipiteitä, mutta kokonaisuutenaan ratkaisu hyvä, etenkin Natura-puskurit. Maakuntakaavassa on hyvä ottaa huomioon tärkeät lintualueet sekä sensitiiviset lintulajit, joka etenkin Pukaronmäen osalta nousee esille. Tarkempi määräys erinomaisen tärkeä seuraavalle suunnittelutasolle.

Rääkkylä: Maallikkona, kun kuuntelee kokonaisuutta niin, tuon vain esiin, että ihminen joutuu esimerkiksi muuttamaan tien alta, mutta eläinten liikkuminen täytyy ottaa jo suunnittelussa huomioon.

Maakuntaliitto: Kokonaisuus ei ole helppo asia ja nostettu esiin tärkeitä asioita pohtia, ja esiin tuodut näkökulmat ymmärrettäviä. Natura-arvioinnin laatinut konsultti tarkasteli Natura-alueisiin kohdistuvia vaikutuksia selvityksessään eikä nähnyt yhteisvaikutusten osalta ongelmia. Raportista ei siten löytynyt selkeitä perusteita erillisille indeksimääräyksille. Konsultti tarkastellut lintuja myös meidän käyttämäämme viittä kilometriä kauempana. Metsäpeura ei ole tullut esille, mutta se tulee kyllä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa automaattisesti huomioida, mikäli tulee esimerkiksi Natura-alueiden suojeluperusteisiin. Maakuntaliitto ottaa mielellään tiedon vastaan mahdollisista tulevista lisäyksistä ja metsäpeura on huomioitu Natura tarveharkinnassa. Kaavaan on arvioitu 560 voimalan kokonaisuutta, joka on teoreettinen maksimimäärä voimaloille. Realistisesti 2/3 osaa voimaloista voisi tulla toteutettavaksi keskimäärin. Pohjois-Karjalan tilanne on kuitenkin haastava pelkästään aluevalvonnan suhteen, ja maakunnassa ei ole vielä yhtään voimalaa verrattuna esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalle, jossa on jo Pohjois-Karjalan maakuntakaavan maksimaalisen voimalamäärän verran rakennettua tuulivoimaa. Jos esimerkiksi Juukaan toteutuisi 2/3 voimaloista, tarvittaisiin 400 kV yhteys ja erillinen sähköasema alueiden kytkemiseen verkkoon.

- **Aurinkovoima:**

Täydennetään suunnittelumääräystä sensori- ja tietoliikennejärjestelmille. Poistetaan aurinkovoima-alueen (aur) merkintä kaavakartalta. Maakuntakaavan taustaselvityksenä on läpikäyty 34 + 12 kpl potentiaalista maakunnallisesti merkittävää (yli 100 ha) aurinkovoima-aluetta.

Osallistujien kommentit aurinkovoimaan:

Ympäristöministeriö: Aurinkovoiman ohjaamisella voisi (jos niin halutaan) ottaa kantaa alueiden ensisijaiseen sijoittumiseen, sähkönsiirron huomioimiseen, kulttuuri- ja luonnonarvojen ml. vesistövaikutusten huomioimiseen sekä haitallisten vaikutusten välttämiseen.

ELY-keskus: Onko huomioitu ELY:n lausunto, jossa esitettiin kaavamääräykseen, ettei laajoja aurinkovoima-alueita sijoitettaisi valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille eikä arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön alueille, ei myöskään näiden lähialueille, jos voimaloista aiheutuu merkittäviä haitallisia vaikutuksia arvoalueille? Suunnittelumääräys on aika pehmeä, voisi tuoda mukaan lisää ohjaavuutta Esim. "otettava huomioon kulttuuri- ja maisema-arvot, siten että...".

Tarvitaanko määräystä nyky muodossaan ollenkaan?

Myös kokonaisilmastovaikutukset olisi tärkeä tuoda esiin. Esim. hiilinielu ja varastovaikutusten tarkastelu voisi olla hyvä huomioida ilmastovaikutusten tarkastelussa.

Alueellinen vastuumuseo: Onko maakuntahallituksen kanta metsä- ja peltoalueista muuttunut?

Maakuntaliitto: aurinkovoima-alueiden potentiaalikäyttöön on huomioitu maisema- ja kulttuuriympäristöarvot poissulkumenetelmällä ja samoin suunnittelumääräyksessä on esitetty huomioon otettavat arvot. Myös maakuntahallituksen kanta on muuttunut syksyn aikana, eikä kanta ole enää niin jyrkkä.

- **Maisema-alueet:**

Päivityksiä tehty maisema-alueen kohdekortteihin.

- **Osallistujien kommentit maisema-alueisiin:**

Alueellinen vastuumuseo: Ilo huomata, että lausunnoissa maisema-alueita pidetty hyvänä myös kuntien lausunnoissa. Toivotaan, ettei maisemaselvitys jäisi pölyttymään vaan aktiivisesti edistettäisiin maisema-alueiden huomioimista, eikä unohdettaisi.

- **Pohjavesialueet:**

Ei ole tehty muutoksia. Teemaan liittyen tv-alueiden osalta on laadittu aluekohtainen suunnittelumääräys, mikäli alueella on pohjavesialue.

6. Vaikutusarviointien tulokset

Vaikutusarviointi, johtopäätökset ja niiden pohjalta tehdyt muutokset tulleet jo kattavasti esille kohdassa 5.

Ainoa asia, joka ei ole tullut vielä esille on Korpivaaran tuulivoima-alueen vaikutukset Sysmäjärven Natura-alueeseen ja lintujen muuttoon. Konsultti käynyt läpi myös tarkemman Korpivaaran suunnittelun vaikutus arviointia ja ei tullut muutostarpeita esille.

Kaiken kaikkiaan vaikutusarviointia, ml. ilmastovaikutukset, on täydennetty kauttaaltaan kattavasti selostukseen ja kohdekortteihin.

ELY-keskus: sähkönsiirron osalta tarkasteltu metsäpinta-alan menetystä, mutta voisiko huomioida vielä myös hiilinielu- ja hiilivarastovaikutuksia? Maakuntaliitto totesi, että ilmastovaikutukset monisyyksiä ja maakuntakaavan tarkkuustasolla voi olla hankala arvioida, vaatisi jonkunlaisia keskiarvolukuja.

7. Viranomaisten/osallistujien puheenvuorot (mikäli näkemykset eivät ole tulleet jo esille aikaisemmin)

Kainuun liitto (viesti): Kainuun liiton osalta voin kiittää sujuvasta ja mutkattomasta yhteistyöstä maakuntakaavaprosesseissa, olipa kaava vireillä teillä tai meillä. Tsemppiä kaavaprosessin loppuun saattamiselle. Meidän tuulivoimamaakuntakaava 2035, mikä kuulutettiin voimaan valituksista huolimatta noin vuosi sitten, ei ole vielä lainvoimainen. Käsittely Pohjois-Suomen hallinto-oikeudessa on kesken.

ELY-keskus: Kaava on mennyt hyvään suuntaan ja hyviä tarkennuksia tulleet

8. Suunnitellut jatkotoimenpiteet

Kaava-asiakirjoja täydennetty ja täydennetään yhä.

Seuraavaksi kaava eri työryhmien käsittelyssä ja tavoitteena maakuntahallitus 24.3., jolloin yleinen nähtävillä olo maaliskuun lopulta huhtikuun loppuun. Tavoitteena kaavan hyväksymiskäsittely kesäkuun maakuntavaltuustossa (9.6.2025).

9. Pohjois-Karjalan maakuntakaavan 2040 tulevat vaiheet tai jatkotyö

- Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040 toteutuneisuuden seuranta, tietojen kerääminen alkaa keväällä, varsinainen työ ja "kuntakierros" syksyllä 2025.
- Seuraavaa kaavavaihetta ei ole päätetty tai aikataulutettu.

10. Muut esille tulevat asiat

Ei noussut esille.

11. Viranomaisneuvottelun päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 11.25.

Liitteet (kokousaineistot löytyvät Dropboxista alla olevan linkin takaa):

[Viranomaisneuvottelu 11.3.2025 - Dropbox](#)